

Повертаючись до проблеми взаємовідношення загальних і спеціальних здібностей ми погоджуємося з загальноприйнятною думкою провідних науковців що наголошують на їх тісному взаємозв'язку, та взаємозалежності, взаємовпливі загальної обдарованості в процесі розвитку спеціальних здібностей.

Беззаперечним є взаємозв'язок здібностей та розвиток психічних процесів: мисленням, сприйняттям, усвідомленням та ін. Розвиток людини обумовлений перш за все розвитком її здібностей, а не оволодінням знаннями, вміннями й навичками. Зв'язок між успадкованими (родовими) якостями, що притаманні абсолютно усім людям (пам'ять, мислення, емоційність) і здібностями – різняться, адже спеціальні здібності людини, це практично ті, що зводяться до виявів та схильностей і відносяться до загальних здібностей до праці та засвоєння знань (навчання).

Загальне характеризується не тільки відмінностями, а й диференційованими якостями, здатними поєднувати людей щодо їх вроджених здібностей та виявляти найбільш спроможних до певних видів діяльності, що й визначається у понятті – особистісні здібності [3].

Отже, здібності – це комплекс засобів, необхідний для здійснення певної діяльності, вони формуються у цій діяльності і поза нею не існують. Взагалі ж здібності, у застосуванні до певного виду діяльності, виступають як загальні умови успішного здійснення конкретної діяльності у різноманітних її формах.

Розглядаючи феномен "здібності" ми торкались особливостей вияву як вроджених (успадкованих), так і спеціальних (набутих) здібностей. До успадкованих ми віднесли такі людські якості, як емоційність, уявлення, воля тощо, до спеціальних (набутих) належать ті, що допоможуть у реалізації ідеї та досягнення високих результатів у спеціальних (різноманітних) галузях: літературній, науковій, сценічній, педагогічній. До двох останніх галузей ми підходимо з особливим інтересом, саме через ту особливість, що гармонійне поєднання сценічно-виконавської та просвітницько-педагогічної діяльності може дати найвищий результат прояву педагогічних здібностей майбутніх учителів музики.

Специфіка музично-педагогічної діяльності потребує проведення паралелей розвитку двох видів здібностей: музичних та педагогічних, що відносяться до спеціальних здібностей, проте являються синтезом успадкованих, загальних здібностей. Урівноваження та поєднання в органічному співвідношенні спеціальних та загальних здібностей у процесі музичного навчання та виховання підростаючого покоління є досить актуальним завданням сьогодення. Процес якісної підготовки спеціалістів спроможний за умови комплексної підготовки всебічно розвиненої особистості педагога-музиканта-просвітянина та тих професійних якостей, що урізноманітнюють усі види діяльності майбутніх учителів музики. Насамперед до них можна віднести пізнавальну та емоційно-вольову сторони особистості, основоположні складники пізнавальних процесів особистості, а також вольові складники особистісних виявів (наполегливість, цілеспрямованість, самостійність тощо).

Проте аналіз процесу підготовки фахівців засвідчує про недостатньо ефективну практичну реалізацію отриманих знань, умінь, навичок та комплексне їх застосування у періоді педагогічної практики, концертно-виконавській практиці тощо [3].

На нашу думку, спираючись на практичний досвід роботи з підготовки концертно-просвітницьких програм майбутніми учителями музики, даний вид роботи допоможе у підготовці високоефективних, творчо спрямованих педагогів-музикантів-просвітників, здатних проявити свої музично-педагогічні здібності. На таких спеціалістів уже давно чекає сучасне суспільство, про що неодноразово наголошувалося освітянами, науковцями.

Таким чином, особистісно значущими якостями учителя музики є педагогічні здібності й педагогічна майстерність, вони повинні проявлятися у органічній єдності з загальним розвитком. За цієї умови ми уможлиavimo позитивний результат музично-педагогічної діяльності просвітницького спрямування – як одного з проявів педагогічної майстерності майбутніх учителів музики. Вищерозглянуті здібності складають основу педагогічної майстерності, синтезуючи знання, уміння, навички, методичне мислення, мистецький розвиток виконавських та особистісно значущих якостей учителя музики.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Арчажнікова Л.Г. *Професія – учитель музики.* – М. Просвещение, 1984, - 204 с.
2. Жигінас Т.В. *Провідні напрями підготовки студентів до концертно-освітньої діяльності. (Матеріали доповідей звітної наукової конференції) Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету.* – К.: НПУ, 2009. – С. 74-77
3. Падалка Г.М. *Музична педагогіка. Курс лекцій з актуальних проблем викладання музичних дисциплін в системі педагогічної освіти.* – За редакцією В.Г. Бутенка – Херсон, ХДПІ, 1995. – 104 с.

Жовнірук А.І.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ЛОГІЧНОГО ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ НА СЛУХ

В статті розглядаються особливості активізації навичок логічного запам'ятовування на слух, прийоми та форми роботи, направлені на формування навичок поетапної фіксації інформації на слух на основі пасивної та активної акцентуації виділених слів.

Аналіз проблеми пам'яті індивіда в пізньому юнацькому віці показав, що формування даного феномену в цей період онтогенезу має свою специфіку. Врахування означеної специфіки в навчальному процесі необхідне для конкретизації її впливу на запам'ятовування студентами нового матеріалу у процесі аудіювання англійською мовою, а також виявлення особливостей впливу роботи із засобами аудіювання на формування пам'яті студентів.

Складність проблеми формування пам'яті індивіда в юнацькому віці зумовлюють необхідність експериментального дослідження даного феномену. Одним із завдань нашого констатувального експерименту було експериментальне дослідження особливостей логічного запам'ятовування на слух на заняттях з іноземної мови.

Результати констатувального експерименту показують, що у значній кількості студентів навички логічного запам'ятовування на слух є недостатньо сформованими.

Показники логічного запам'ятовування на слух до проведення тренінгу

N= 50

Рівні \ Група	Експериментальна		Контрольна	
	Абс.	%	Абс.	%
Високий	3	12	3	12
Середній	8	32	9	36
Низький	14	56		52

Як видно з таблиці 1, у більшості студентів обох груп показники логічного запам'ятовування на слух не досягають високого рівня. Переважно більшість досліджуваних було зараховано до середнього і низького рівнів логічного запам'ятовування на слух – 32% і 56% в експериментальній групі та 36% і 52% в контрольній групі відповідно. Лише у 12% студентів і експериментальної і контрольної груп рівень запам'ятовування є високим.

Метою нашої навчально-розвивальної програми була активізація логічного запам'ятовування на слух. Розвивальна робота здійснювалась в три етапи, на кожному з яких використовувались вправи на активізацію основних прийомів логічного запам'ятовування, збереження, переробки та відтворення інформації.

Завданням першого етапу авторського тренінгу обрано активізацію навичок логічного запам'ятовування на слух шляхом поетапної фіксації інформації на основі пасивної та активної акцентуації виділених ключових слів [2], оскільки саме ключові слова можуть створювати багаті і сильні асоціативні зв'язки [3]. У процесі розвитку у студентів навички пасивної акцентуації виділених ключових слів ми використовували вправи на рецептивну ідентифікацію ключових слів за тренером у синтагмах англійської мови та на фіксацію акцентованих ключових слів з подальшим самостійним відтворенням на їх основі речень. Використання цих завдань зумовлено потребою продемонструвати учасникам тренінгу прийоми фіксації інформації на прикладі виділення ключових слів в англомовних реченнях. Ефективність використання таких вправ підтверджується висловлюваннями самих студентів.

Анастасія Л., зазначає: «Просто запам'ятати після прослуховування було важко. Чомусь важко запам'ятовується зміст речень, коли не знаєш як правильно їх потрібно запам'ятовувати. Тому після цієї вправи я зробила висновок про високу ефективність використання логічних прийомів запам'ятовування». Олена Б., також стверджує: «У першій вправі я не запам'ятала і половини, це говорить про невміння зосередитись. Тому мені необхідно вчитись використовувати прийоми логічного запам'ятовування».

Формування навички пасивної акцентуації виділених ключових слів дає можливість студентам правильно усвідомити прийоми логічного запам'ятовування найважливіших та найбільш змістовно наповнених відрізків синтагм, які містять в собі основну ідею даного речення. Формування цієї навички у студентів сприяє активізації умінню швидко відрізнити головну інформацію від другорядної та правильно виділяти її із загального фону речення. На підтвердження цього висновку варто навести коментарі окремих учасників програми. Так, Ольга Д., повідомляє: « Можна сказати, що виділення нами ключових слів є ефективним, тому що ми більше запам'ятовуємо і краще фіксуємо потрібну інформацію». Цікавий висновок зробила Наталія Д., яка розповідає: « З умінням виділяти ключові слова сприймати на слух стає краще».

Таким чином, можна зазначити, що розвиток навички пасивної акцентуації виділених ключових слів зумовлює підвищення ефективності сприймання прослуханої інформації та сприяє активізації навичок вибіркового запам'ятовування навчального матеріалу.

Оскільки одним з принципів тренінгової роботи є принцип «Від простого до складного», то логічним продовженням застосування вправ на пасивну акцентуацію були завдання на формування навичок активної акцентуації. Використання вправ на активну акцентуацію виділених ключових слів створює необхідні психолого-педагогічні умови для формування у студентів навички самостійно орієнтуватись в прослуханій інформації і попередньо вибрати ключові відрізки без зовнішньої допомоги. Потреба в таких вправах підтверджується висловами самих студентів.

Зокрема, Ярослав М., зазначає: «Для мене спочатку було важко одночасно виділяти ключові пари слів і запам'ятовувати зміст синтагм». Оксана Ю., також зазначає: « Найчастіше виникали труднощі з відтворенням синтагм, оскільки просто виділяти ключові слова набагато легше, ніж відтворювати речення».

Відповідно, на першому етапі авторського тренінгу значна увага приділялась розвитку навички активної акцентуації виділених ключових слів.

Ми використовували вправи на самостійну вибірку ключових слів із запропонованих речень та на подальшу самостійну фіксацію ключових слів із відтворенням на їх основі змісту синтагм. Використання вправ на пасивну акцентуацію виділених ключових слів за тренером є недостатнім для формування у студентів вміння самостійно вибирати ключові моменти в певному реченні. Відповідно виникає необхідність навчити студентів самостійно правильно виділяти саме ті лексичні одиниці в синтагмі, які будить носіями базисного змісту думки. Такий висновок підтверджується висловлюваннями студентів. Так, Ольга Г., вказує: «На початку було важко виділяти ключові слова, увага розсіювалась. Але після невеличкого тренування було легше виділяти ключові слова і більш чітко відтворювати синтагму». Оксана Х., зазначає: «Цей вид роботи особисто для мене досить незвичний. Однак відтворювати зміст речень, відштовхуючись від особисто обраних ключових слів, було набагато простіше.»

Таким чином, можна констатувати, що засвоєння навички активної акцентуації виділених ключових слів допомагає студентам самостійно виділяти ключові слова з поданої інформації і повніше відтворювати зміст речень, що сприяє розвитку їх вміння правильно розподіляти свою увагу і, як наслідок, краще запам'ятовувати матеріал.

Значна увага в нашому тренінгу на першому етапі приділялась активізації навичок поетапної (спочатку на головному, а потім на другорядному матеріалі) фіксації інформації в прослуханих реченнях та концентрації уваги на семантичному центрі фрази. А це, в свою чергу, сприяє активізації вміння поетапної концентрації уваги на семантичному центрі фрази з подальшим письмовим відтворенням всього речення. Як показує практика, студенти не завжди можуть логічно і послідовно відтворити речення або фразу після того, як були виділені ключові слова. Це зумовлює необхідність у формуванні відповідної навички за допомогою побудови правильних логічних зв'язків між членами речення в процесі запам'ятовування інформації, оскільки правильне запам'ятовування сприяє підвищенню ефективності збереження та відтворення інформації [1]. Цю думку підтверджують висловлювання студентів. Зокрема, Сергій Р., стверджує: «На мою думку, складність буває у тому, що ключові слова сприймаються добре на слух, але чогось не вистачає до кінця, щоб відтворити речення».

Тому вміння правильно фіксувати інформацію, а саме: спочатку на головному, а потім і на другорядному, та здатність встановити відповідні логічні зв'язки між цими частинами дає можливість студентам краще організувати відтворення прослуханої інформації.

На підтвердження цієї думки наводимо приклади висловлювань інших учасників експерименту. Ольга Г., зазначає: «Більш вільно почала користуватись цією методикою. Всі її переваги стали більш зрозумілими. Порівняно з попереднім завданням кількість відтворюваних речень і ключових слів значно зросла. Записування ключових слів значно полегшує відтворення синтагм. Приблизно 90% синтагм вільно відтворюється пам'яттю». Катерина П., також повідомляє: «З умінням виділяти ключові слова та правильно розподіляти свою увагу, моя здатність відтворювати синтагми після прослуховування зросла з 60% до 90%».

Таким чином можна зробити висновок, що здатність студентів відтворювати інформацію корелює з рівнем навичок правильно розподіляти свою увагу, поетапно її фіксувати (в першу чергу на головній, а потім на другорядній інформації) та будувати послідовні логічні зв'язки між частинами тексту, який потрібно запам'ятати.

В результаті після того, як було проведено перший етап нашого тренінгу з активізації навичок логічного запам'ятовування на слух засобами використання навичок поетапної фіксації інформації за рахунок пасивної та активної акцентуації виділених ключових слів, показники логічного запам'ятовування студентів 2 курсу на слух дещо зросли.

Таблиця 2

Показники логічного запам'ятовування на слух після проведення 1 етапу тренінгу

N = 50

Назва групи	Експериментальна				Контрольна			
	До експер.		Після експер.		До експер.		Після експер.	
	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%
Високий	3	12	7	28	3	12	4	16
Середній	8	32	12	48	9	36	8	32
Низький	14	56	6	24	13	52	13	52

Таким чином, у порівнянні з показниками до початку експерименту, кількість студентів експериментальної групи, результати яких відповідали високому і середньому рівням логічного запам'ятовування на слух, після проведення першої частини експерименту зросла на 16%: з 12% до 28% на високому рівні та з 32% до 48% на середньому рівні відповідно. Однак, все ще достатньо багато студентів, рівень логічного запам'ятовування на слух яких є низьким – 24%. Результати логічного запам'ятовування на слух студентів з контрольної групи майже не змінились: високому рівню відповідають 16% опитуваних, середньому -32% опитуваних та низькому рівню - 52% студентів відповідно. Метою наступних етапів нашого тренінгу буде розвиток навичок логічного збереження, переробки та відтворення інформації на слух, які доповнять собою всю структуру загального логічного запам'ятовування на слух і допоможуть студентам на заняттях з аудіювання англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лурия А. П. *Внимание и память*. - М.: Изд-во Мос. Универ-та, 1975. - 104 с.
2. Невельский П.Б. *Объём памяти и количество информации // Проблемы инженерной психологи*. – В.3.Психология памяти.- ред.П.И.Зинченко. - Л.,1965. – С. 19-118.
3. Vernon Gregg, *Human Memory*.-London: Methuen, 1975.- 156 p.

УДК 511.72+519.21

Жихарєва Ю.І., Петряєва Т.Л.

ЗОБРАЖЕННЯ ЧИСЕЛ ЗНАКОДОДАТНИМИ РЯДАМИ ЛЮРОТА ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

Описывается геометрия представления чисел знакоположительными рядами Люрота (геометрический смысл цифр, свойства цилиндрических, полуцилиндрических и хвостовых множеств, метрические соотношения и т.д.), а также применение L-представления для решения задач метрического и вероятностного содержания.